

— Ἐγὼ εἰξεύρω τί θὰ κάμω, ἀπεκρίθη διὰ φωνῆς τροχείας ὁ Νέρων, καὶ κατὰβὰς τῆς κλίνης ἐκέλευσεν ἀγρίως τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ νὰ ἀποχωρήσωσιν εἰς τὰ ἐκυτῶν δώματα. Καὶ αἱ μὲν γυναῖκες ἀπεχώρησαν περίλυποι, ὁ δὲ Νέρων μείνας μόνος μετὰ τοῦ ἀπελευθέρου ἠρώτησεν αὐτόν.

— Ποῦ εἶνε οἱ *Λιβιτινάριοι*;

— Δέσποτα, περιμένουσι τὰς προσταγὰς σου.

— Εἰσαγγάγετέ τους εἰς τὴν αἴθουσαν ὅπου εἶνε ὁ νεκρὸς καὶ ὅσον τάχιστα νὰ ἐκτελέσωσι τὸ ἔργον των.

Καὶ ταῦτα λέγων ὁ Νέρων ἐπαρρεύθη μετὰ τοῦ ἀπελευθέρου εἰς τὴν αἴθουσαν, ἐν ᾗ ἔκειτο τὸ πτώμα τοῦ δυστυχοῦς Βρετανικοῦ ἐπὶ χθικμαλῆς σρωμνῆς καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐκρέμαντο ψάφουσαι τὸ ἔδαφος. Ὁ Νέρων εἰσελθὼν ἑστῆ σύννους πρὸ τοῦ νεκροῦ αὐτοῦ θεοῦ ἀδελφοῦ, ἔπειτα δὲ ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἔλαμψε χαρὰ ἀνεκλάλητος καὶ ἐψιθύρισε.

— Τέλος ἔμεινα κύριος τοῦ Κράτους. Τοῦλάχιστον ἐὰν ὑπάρχωσιν εἰσέτι ἄλλοι ἀντιπαραγγέλλοντες, τώρα εἰξεύρω ἐγὼ πῶς νὰ τους διορθώσω· δὲν εἶμαι πλέον πρωτόπειρος.

Παρὰ τῇ κεφαλῇ τῆς νεκρικῆς κλίνης ἵσταντο δύο δοῦλοι, αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἱ ἀποκομίσαντες ἔξω τοῦ ἐστιχτορίου νεκρὸν τὸν Βρετανικόν. Ὁ Κκίσαρ δείξας εἰς αὐτοὺς κηλίδας τινὰς λοχρούς ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ νεκροῦ εἶπε.

— Μὴ λησμονήτητε νὰ εἴπητε εἰς τοὺς *Λιβιτιναρίους* νὰ ἐξαλείψωσι τὰ σημεῖα ταῦτα.

Ὁ ἀπελεύθερος ἀποστὰλεις νὰ καλέσῃ τοὺς θερκόποντας τῆς Λιβιτίνης¹, ἐπαινῆλθε μετ' οὗ πολὺ ἀκολουθούμενος ὑπὸ ἑξ ἀνδρῶν ὧν ἡγεῖτο ὁ Νεκτανάχλ. Ἐφερον δ' οὗτοι ὕδωρ θερμὸν, μῦρα, ἄχνην καὶ σπόγγους. Διελθόντες πρὸ τοῦ Νέρωνος προσεκύνησαν αὐτῷ ἐδαφικίως, ἐκεῖνος δὲ καλέσας κατὰ μέρος τὸν ἀπελεύθερον εἶπεν εἰς αὐτόν ὅ τι καὶ εἰς τοὺς δούλους, νὰ φροντίσῃ δῆλον ὅτι περὶ τῆς τελείας ἐξαλείψεως τῶν κηλίδων τοῦ προσώπου τοῦ Βρετανικοῦ αἵτινες ἐμαρτύρουν ὅτι ὁ νεανίας ἀπέθανε δηλητηριασθεὶς. Μετέβη δ' ἔπειτα εἰς τὰ δώματα αὐτοῦ, ἐνθα εὔρε τὸν Ὀθωνα τὸν Σενεκίωνα καὶ πολλοὺς ἄλλους ἀσώτους νέους, μεθ' ὧν διῆλθε τὸ πλεῖστον τῆς νυκτὸς τρώγων καὶ πίνων καὶ παντοίας ἀσωτείας διαπράττων, ἄνευ κόκκου αἰδοῦς, διότι ἡδὴ ἡ καρδία αὐτοῦ ἦτο ἀπεσκληρωμένη καὶ ὁ νοῦς πεπωρωμένος.

Ἐν ᾧ δ' ὁ Νέρων κραιπλῶν διήρχετο τὴν φονικὴν ἐκείνην νύκτα, οἱ κτερισταὶ ἐξετάλουν τὸ πένθιμον αὐτῶν ἔργον. Ἐκδύσκοντες τὸ πτώμα τοῦ Βρετανικοῦ ἔλουσαν αὐτὸ διὰ θερμοῦ ὕδατος καὶ ἐμύρισαν δι' ἀμύμου, σμύρνας καὶ κασίας, εἶτα δὲ ἤλειψαν τὸ πρόσωπον διὰ σκευασίας ἐξ ἄχνης ἀλεύρου ἵνα ἐξαλειφθῶσι τὰ ἐπάρκτα ἐκεῖνα στίγματα. Ἦτο δὲ ἀναγκασία ἡ ἐξάλειψις τῶν στιγμάτων, διότι οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι εἶχον ἀσκεπῆ τὰ πρό-

¹ Λιβιτίνη εἶπε Ἐπιτομή· Ἀφροδίτη προστάτις τῶν κηδεῶν ἔχουσα καὶ ναὸν ἐν Ῥώμῃ. Διὸ καὶ οἱ κτερισταὶ ἐκλούοντο ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων Λιβιτινάριοι.

σωπικ τῶν νεκρῶν, ἵνα οὕτω γίνηται φανερόν ὅτι ὁ θαπτόμενος ἀληθῶς ἀπέθανε· τούτου δ' ἕνεκα πρὸ τῆς ταφῆς ἐγένετο ἔκθεσις τοῦ νεκροῦ. Ἐνδύσαντες δὲ τὸν Βρετανικὸν διὰ τῶν ἐνδυμάτων αὐτοῦ καὶ ζῶν ἐφόρει, παρέλαβον αὐτὸν οἱ δύο δοῦλοι παρακολουθούμενοι ὑπὸ τοῦ Ναθαναὴλ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, καὶ κομίσαντες εὓς εὐρυτάτην παρακειμένην κλίνουσαν ἀπέθηκαν ἐπὶ ὑψηλῆς κλίνης κεκοσμημένης δι' ἐλέφαντος καὶ ἐπεστρωμένης διὰ βαρυτίμων ὑφασμάτων. Παραλαβόντες δ' ἔπειτα τὴν κλίνην προέθηκαν αὐτὴν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀγρίου τῶν Ἀνακτόρων οὕτως ὥστε οἱ πόδες τοῦ νεκροῦ νὰ εἴνε ἐστραμμένοι πρὸς τὴν ὁδόν. Ταυτοχρόνως δὲ οἱ κτερισταὶ ἐκρέμασαν ἀπὸ τῆς μεσημβρινῆς τῶν Ἀνακτόρων πύλης μελανὰ παραπετάσματα καὶ ἵδρυσαν ἐν τῷ προδρόμῳ μικρὸν βωμὸν ἐφ' οὗ ἕκατον μῦρα.

Τὸ λείψανον ἔπρεπε κατὰ τὰ νενομισμένα νὰ μείνῃ προτεθειμένον πολλὰς ἡμέρας εἰς τὴν θέαν τοῦ κοινοῦ. Ἀλλ' ὁ Νέρων λαβὼν καὶ τὴν γνώμην τῶν φίλων αὐτοῦ, ἐκέλευσεν ἵνα ἡ κηδεία τελεσθῇ τὴν ἐπιοῦσαν πρωΐαν. Πρὸς δικαιολογίαν δὲ τῆς καινοτομίας ταύτης, ἐξέδωκε διάταγμα δι' οὗ ἐπετρέπετο παλαιὸν τι ἔθιμον συγχωροῦν τὴν ταχεῖαν ταφὴν τῶν νεκρῶν, ὅσκις οὗτοι ἦσαν νέοι, ἵνα μὴ παρατείνηται ἡ ἐκ τῆς θέας αὐτῶν λύπη τῶν οἰκείων.

Τούτων γινομένων ὁ Ἰακώβ ἐλθὼν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἑστίας καὶ εὐρὼν τὴν μεγάλην Ἑστιάδα Βιβιδίαν ἔλαβε παρ' αὐτῆς ὑπόσχεσιν ὅτι προθύμως θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων τοῦ Σοεμᾶν (τοῦτο ἦτο τὸ ἀληθές τοῦ Ἰουδαίου ὄνομα, ὅπερ τίς οἶδε διὰ τίνα πονηρὸν λόγον στρεβλώσας, εἶχε μετατρέψει εἰς Σοέμας. Τοῦ λοιποῦ καὶ ἡμεῖς ὀλοκαλῶμεν αὐτὸν Σοεμᾶν). Προσέτι δὲ ὁ Ἰακώβ ἐπειδὴ ἦτο καὶ ὑπάλληλος τῆς μυτικῆς ἀστυνομίας, ἐφρόντισεν ἵνα τὰ μὲν περὶ τοῦ ναοῦ τῆς Ἑστίας μέρη εἴνε ἔρημα ἀνθρώπων, οἱ δὲ βιγίλλες ἦτοι οἱ νυκτοφύλακες τοῦ τμήματος τούτου ἐκλεχθῶσιν ἐκ τῶν φίλων τοῦ Ἰουδαίου.

Ἀλλ' ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν Καικιλίαν ἵνα ἴδωμεν τί γίνεται ἡ ἀγνή αὕτη νόμφη τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Καικιλία μετὰ τὴν ἀνάκρισιν ἐπανελθοῦσα εἰς τὸ καλλίον αὐτῆς, ἐκλείσθη ἐν αὐτῷ μετὰ τῆς γηραιᾶς δούλης Ἀρσινόης μέχρι τῆς ἑσπέρας. Ἡ ἀδελφὴ τοῦ Μετέλλου μόνη μετὰ τῆς Αἰγυπτίας ἐδέετο τοῦ Ἰησοῦ ἵνα ἐνισχύσῃ αὐτὴν ἵνα μέχρι τέλους ὑπομείνῃ μετὰ καρτερίας τὸ φοβερὸν μαρτύριον. Μετὰ τὸ τέλος τῆς προσευχῆς καθήσασα ἐπὶ τῆς κλίνης ἐκάλεσε τὴν Ἀρσινόην νὰ καθήσῃ καὶ αὐτή. Εἶπε δὲ στενάζουσα·

— Πόσον ἐπόθουν νὰ ἴδω τὸν Αἴνον! Ἐχω χρεῖαν μεγίστην τῶν συμβουλῶν αὐτοῦ κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην περίστασιν. Δέν λυποῦμαι, ἀγαπητή μοι φίλη, διὰ τὸν κίνδυνον τῆς ζωῆς μου, ὦ, ὄχι! Εἶμαι χριστιανὴ καὶ γινώσκω ὅτι ὡς ἀντάλλαγμα τῆς ἐπιγείου ταύτης ζωῆς θὰ τύχω ἐτέρας ζωῆς ἀπείρως λαμπροτέρας καὶ μακαριωτέρας. Ἀλλὰ θλίβομαι διότι εἶμαι ἡναγκασμένη νὰ ποκρύψω τὴν πίστιν μου. Ὡ, ἐὰν ἤδυνάμην ἐνώπιον τοῦ τυράννου,

ἐνώπιον τῆς Ῥώμης δλῆς νὰ ὁμολογήσω τί πιστεύω. Ἀλλ' ὁ Αἴνως νομίζει ὅτι εἶνε ὀφειμώτερον νὰ σιγήσω, καὶ πρέπει νὰ ὑπακούσω εἰς αὐτόν. "Πθελον ὁμῶς νὰ τον ἴδω σήμερον καὶ νὰ τον συμβουλευθῶ.

— Ἰσως ἔλθῃ ἀπόψε, εἶπεν ἡ Αἴγυπτία, κλίνασα πρὸς τὴν δέσποιναν αὐτῆς ἵν' ἀκούῃ εὐκόλως. Καθὼς νυκτώσῃ θὰ προσέχω εἰς τὴν πόλιν τοῦ ἄλσους τῆς Ἑστίας καὶ ἐὰν φανῇ θὰ σοὶ το ἀναγγεῖλω, ὡς πάντοτε. Ἀλλὰ θάρρει, Καικιλία, ἡ χάρις τοῦ Ὑψίστου θὰ σε ἐπισκιάσῃ καὶ θὰ νικήτῃς.

— Τοιαύτην ἔχω καὶ ἐγὼ πεποιθήσιν. Ὁ Χριστὸς εἰς ὃν πιστεύω θὰ με προστατεύσῃ καὶ ἐν τοῖς Ἀνγκτόροις τοῦ Νέρωνος, ὡς ἐν τῷ περιβόλῳ τούτῳ τῷ ἀφιερωμένῳ εἰς τὴν λατρείαν τῶν εἰδώλων.

Καὶ τὰς λέξεις ταύτας ἀπήγγειλεν ἡ νεῆνις μετὰ τοιαύτης πίστεως καὶ θάρρους, ὥστε ἡ Ἀρσινόη εἰς ἄκρον συγκινηθεῖσα ἠτένισεν αὐτὴν θαυμάζουσα. Τὸ πρόσωπον τῆς νεκρᾶς Ῥωμαίας ἐξήστραπταν ὑπὸ μεγαλείου ὀπτοῦν εἶδομεν αὐτὴν ἔχουσαν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀναιρέσεως ἐνώπιον τοῦ αὐτοκράτορος. Τὸ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆς ἐμφωλευθὸν πῦρ ἀντανακλώμενον ἐπὶ τῆς μορφῆς περιέβλαπεν αὐτὴν κάλλος ὑπερφύες τὴν ὥραν ἐκείνην. Πρέπει δὲ νὰ εἴπωμεν ὅτι οὐκ ὀλίγον συνετέλεσε καὶ ἡ γηραιὰ Ἀρσινόη εἰς τὴν μεταμόρφωσιν ταύτην τῆς Καικιλίας, διότι αὐτὴ ἦτο τὸ ὄργανον τῆς προσελεύσεως τῆς νεάνιδος εἰς τὸν χριστιανισμόν. Ἐξοσιν ὅλα ἔτη ὑπηρετεῖ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Μετέλλου οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν λείψασα ἀπὸ πλησίον τῆς ἀδελφῆς τοῦ πατρικίου. Γεννηθεῖσα ἐν Αἰγύπτῳ ὑπὸ γονέων εὐγενῶν κατήντησεν εἰς Νεάπολιν, ἐνθα ἔτυχεν ἀγωγῆς ἀρίστης. Δεκαοκτὼ ἐτῶν ἡλικίαν εἶχεν ὅτε ἡγοράσθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῆς ἐστιᾶδος καὶ διετέλεσε ζῶσα μετ' αὐτῆς ἐν εὐπορίᾳ καὶ εὐδαιμονίᾳ. Εἴτε δὲ ἐνθουουμένη τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν αὐτῆς εἴτε προτιμῶσα νὰ μείνῃ ἐλευθέρα, δὲν ἔστειλε νὰ λάβῃ ἄνδρα δοῦλον καὶ τοὶ προέτρεπεν αὐτὴν ἡ μήτηρ τῆς Καικιλίας. Ἡ δέσποινα συγκινηθεῖσα διὰ τὴν ἀγάπην ἣν ἀείπατε ἐπεδείκνυσεν ἡ Ἀρσινόη πρὸς τοὺς κυρίους αὐτῆς, δὲν ἐπέμεινε βιάζουσα αὐτὴν νὰ ὑπανδρευθῇ, καὶ ἀποθνήσκουσα ἀνέθηκεν εἰς αὐτὴν τὴν ἐπιτήρησιν τῆς νεκρᾶς Καικιλίας.

Ἡ Αἰγυπτία γενομένη χριστιανὴ ἐπὶ τῶν πρώτων ἡδὴ ἐτῶν τῆς βασιλείας τοῦ Κλαυδίου, ἐδίδασκε καὶ τὴν εὐγενῆ αὐτῆς δέσποιναν τὴν νέαν θρησκείαν. Βραδύτερον δὲ ὅτε ἡ Ἀγριππίνα ζηλοτυπήσασα κατέταξε τὴν νεάνίδα εἰς τὰς Ἑστιᾶδας, ἡ Ἀρσινόη ἔτυχε τῆς ἀδείας νὰ παρακολουθήσῃ τὴν νέαν Καικιλίαν καὶ νὰ διαμείνῃ μετ' αὐτῆς ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἑστίας, καὶ συνέζων παραμυθοῦσαι ἀλλήλας αἱ δύο αὗται μάρτυρες τῆς ἀληθινῆς θρησκείας, τῆς τοσοῦτον ἀγρίως τότε καταπολεμουμένης. Ἐκ νεότητος ἡ Ἀρσινόη οὐσα ἐγκρατὴς καὶ κοσμία κατὰ πάντα, ἦτο ἀκραισιτάτη καὶ ἀνθηρὰ, σώζουσα ἐν τῇ πρεσβυτικῇ ἡλικίᾳ τὰ θέλητρά τῆς νεότητος. Ἐὰν ἔβλεπε αὐτὴν μεγαλοπρεπῆ, σεμνὴν καὶ κοσμίως ἐνδεδυμένην, ἔχουσαν τὴν κόμην μελανὴν

καὶ τὸ πρόσωπον αὐτόχροον ὑπὸ τοῦ ἡλίου τῆς Αἰγύπτου, θὰ ἐνόμιζες ὅτι βλέπεις ἐνώπιόν σου χάλκινον ἄγκλημα ἔργον καλλιτέχνου μεγαλοφυοῦς.

Ὅτε ἡ Ἀρσινόη προσέβλεψεν εἰς τὴν Καικιλίαν μετὰ θαυμασμοῦ διὰ τοὺς λόγους οὓς εἶπεν ἡ νεαρὰ χριστιανή, αὕτη κύψασα πρὸς τὴν Ἀρσινόην καὶ περιβάλλουσα αὐτὴν διὰ τῶν βραχιόνων ἀνεφώνησε·

— Τί σκέπτεσαι, ἀγαπητή μου;

— Κόρη μου, σκέπτομαι πόσην χαρὰν θὰ προξενήσης εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Οἱ ἱεροὶ ἡμῶν διδάσκαλοι μετὰ ὑπερηφανίας θὰ προφέρωσι τὸ ὄνομά σου.

— Οἶμοι, εἶπε στενάζουσα ἡ νεαρὰ Ἑστιάς καὶ ἔκλινε τὴν χρίσσαν κεφαλὴν πρὸς τὸν ὦμον τῆς γηραιᾶς δούλης. Οἶμοι, ὁ ἀγὼν δὲν ἐπεράνθη, καὶ γινώσκεις, καλή μου Ἀρσινόη, ὅτι μόνον ἡ τελευταία μάχη ἀποφασίζει τίς θὰ λάβῃ τῆς νίκης τὸν στέφανον.

Ἡ Ἀρσινόη ἠτοιμάζετο νὰ πακριθῇ, ἀλλ' αἶφνης ἀνοιγείσης τῆς θύρας τοῦ κελλίου ἐνεφανίσθη δούλη τῆς μεγάλης Ἑστιάδος καὶ εἶπε·

— Ἡ Βιδιδία προσκαλεῖ τὴν Ἀρσινόην παρευθὺς.

Καὶ ταῦτα εἰπούσα ἡ δούλη ἀπῆλθε ρίψασα βλέμμα ἐκαστικὸν ἐπὶ τῶν δύο γυναικῶν.

— Ὑπαγε, μητέρα μου, καὶ μὴ βραδύνῃς νὰ ἐπανέλθῃς, εἶπεν ἡ Καικιλία θλίβουσα τὴν Ἀρσινόην ἐπὶ τῆς καρδίας.

Ἡ Ἀρσινόη ὑπακούσασα ἀπῆλθε παρευθὺς, ἡ δὲ Καικιλία ἔμεινε μόνη ἐν τῷ κελλίῳ.

Πολλὴ ὥρα παρήλθε καὶ ὅμως ἡ Ἀρσινόη δὲν ἐφαίνετο. Ἦλθε καὶ ἡ ὥρα τοῦ δείπνου. Ἡ δὲ Ἑστιάς ἀνητυχοῦσα διὰ τὴν παράτασιν τῆς ἀπουσίας τῆς πιστῆς δούλης, ἔμελλε νὰ ἐξέλθῃ ἵνα ἐρωτήσῃ τί συμβαίνει. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ἐμφανίζεται ἐκ δευτέρου ἡ δούλη τῆς Βιδιδίας καὶ λέγει·

— Καικιλία, ἐστρώθη ἡ τράπεζα καὶ αἱ Ἑστιάδες μεταβαίνουν εἰς τὸ ἐστιοτόριον.

— Ἐγὼ ἐδῶ θὰ φάγω, εἶπεν ἡ Ἑστιάς.

— Ἐχει καλῶς, εἶπεν ἡ δούλη, γυνὴ μεσηλιᾷ δόλιον ἔχουσα τὸ βλέμμα καὶ ἀμφίδολον τὸ μειδίαμα. Ἐν ᾧ δ' ἠτοιμάζετο νὰ ἀπέλθῃ, εἶπεν εἰς αὐτὴν ἡ Καικιλία.

— Δὲν μοι λέγεις, Φελιδία, διατί ἡ Ἀρσινόη δὲν ἐπανέρχεται;

— Ἡ Βιδιδία ἀνέθηκεν εἰς αὐτὴν ἐργασίας τινάς, αἵτινες εἰσέτι δὲν ἐτελείωσαν βεβαίως.

— Καὶ τί κάμνει; εἰξεύρεις σύ; ἠρώτησεν ἐπιμένουσα ἡ Καικιλία.

Ἡ δὲ δούλη χωρὶς νὰ πακριθῇ ἀπεχώρησε διαφεύγουσα νέας ἐρωτήσεις. Ἐπανῆλθε δὲ μετ' οὐ πολὺ κομίζουσα ἐπὶ ἀργυροῦ πινακίου τὸ φαγητὸν τῆς ἐστιάδος. Ἐρωτηθεῖσα δὲ καὶ αὐθις περὶ τῆς Ἀρσινόης ἀπεκρίθη λικωνικῶς·

— Ὑπομονὴ καὶ δὲν θὰ βραδύνῃ. Αἱ ἀόριστοι αὗται καὶ μυστηριώδεις

ἀποκρίσεις ἐδιπλασίασαν τοὺς φόβους καὶ τὴν ἀπορίαν τῆς Ἑστιάδος. Μόλις ἤγγισεν εἰς τὰ χεῖλη τὸ φαγητόν· ἀλλὰ τέλος οἱ τῆς ψυχῆς θόρυβοι κατεστάλησαν εὐθὺς ὡς ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν αὐτῆς ὅτι ἡ Θεία Πρόνοια ἠγρύπνει ἐπ' αὐτῶν.

Ἡ ἐσπέρα προὔχῳρει καὶ βαθμηδὸν ἐσκοτίζετο τὸ κελλίον τῆς ἐστιάδος. Ἀλλ' ἡ Ἀρσινόη δὲν ἐφάνετο. Ἀπεφάσισε λοιπὸν ἡ Κκικιλία νὰ πορευθῇ αὐτὴ καὶ νὰ ἐρευνήσῃ τί γίνεται ἡ πιστὴ δούλη. Καταλιποῦσα ἀφορητὶ τὸ κελλίον, ἐπορεύθη διὰ τῆς κυκλικῆς στοᾶς εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ἱεροῦ ἄλσους καὶ εὗρε τὴν πύλην παρὰ τὸ σῶνθηες ἀνοικτὴν ἔτι. Ἐβύθισε τὸ βλέμμα μετὰ προσοχῆς πρὸς τὰς μακρὰς ἐκ δρυῶν δειδροστοιχίας καὶ δὲν εἶδε ψυχὴν. Ἐπορεύθη ἔπειτα εἰς τὸ δωματίον ἐν ᾧ ἡ Βιβιδία συνήθως διέτριβε μετὰ τὸ δεῖπνον, συνήντησε δ' αὐτὴν ἐν τῇ πρὸ τοῦ δωματίου μικρᾷ αὐλῇ ἐνθα ἵστατο ἐν τῷ μέσῳ ἄγαλμα τῆς θεᾶς Ἑστίας. Ἐλθοῦσα πλησίον ἡ Κκικιλία ἠρώτησε τὴν Βιβιδίαν ποῦ εἶνε ἡ Ἀρσινόη.

— Ἐχει ἐργασίαν, ἀπεκρίθη ἡ Βιβιδία μετ' αὐστηρότητος.

— Ἀλλὰ ...

— Δὲν ἔχει ἀλλὰ ὕπαγε παρευθὺς εἰς τὸ κελλίον σου.

Ἡ τάλκινα Κκικιλία ἐνόησεν ὅτι ἦτο μάταιον νὰ ἐπιμείνῃ ἐρωτῶντα περὶ τῆς Ἀρσινόης, καὶ αἰτήσασα συγγνώμην διὰ τὴν ἀπερισκεψίαν ἐπανήρχετο περίλυπος εἰς τὸ πενυχρὸν αὐτῆς κελλίον. Πρὸ δύο ἡδὴ ὥρων ἦτο νύξ καὶ αἱ ἐστιάδες ἐκοιμῶντο πᾶσαι, πλην τῆς Βιβιδίας, τῆς Κκικιλίας καὶ τῆς ἐστιάδος τῆς ἐπιτετραμμένης τὴν τήρησιν τοῦ ἀσθέστου πυρὸς σὴν νύκτα ἐκείνην. Ἡ Ἀρσινόη ἵστατο πλησίον τῆς τελευταίας ταύτης ἐτοίμη νὰ ἐκτελέσῃ οἶκον δήποτε προσταγὴν αὐτῆς. Ἀλλὰ τοῦτο ὅμως ἦτο ἀφορμὴ ἀπλῆ, ἵνα μὴ εὐρίσκηται ἡ Ἀρσινόη τὴν νύκτα ἐκείνην παρὰ τῇ Κκικιλίᾳ.

Ἐπανελθοῦσα ἡ Κκικιλία εἰς τὸ κελλίον ἐγονυπέτησε παρὰ τῇ κλίνῃ αὐτῆς καὶ ἐδέετο διαπύρως. Μικρὰ λυχνία κειμένη ἐπὶ μαρμαρίνου τραπεζίου ἐπέχεεν ἐπὶ τοῦ καταπεπονημένου προσώπου τῆς παρθένου φῶς ὥχρον καὶ ὑποτρέμον. Αἶφνης ἡ θύρα τοῦ κελλίου ἀνοίγεται καὶ πρὶν ἢ προφθάσῃ ἡ νεανίς νὰ ρήξῃ κραυγὴν, δύο ἄνδρες ἤρπασαν αὐτὴν καὶ φωνὴ ὑπόκωφος ἐψιθύρισεν εἰς τὸ οὖς αὐτῆς.

— Ὁ ἀδελφός σου μᾶς στέλλει. Σιωπὴ, ἐὰν δὲν θέλῃς νὰ καταστρέψῃς τὸν Μέτελλον.

Καὶ πάραυτα παρέλαβον τὴν παρθένον καὶ κομίσαντες εἰς τὸ ἱερὸν ἄλσος ἡμιθανῇ καὶ τρέμουσαν ὑπὸ φόβου, κατέθηκαν αὐτὴν ἐν φορείῳ φρασσομένῳ διὰ πυκνῶν παραπετασμάτων. Τέσσαρες δὲ φορεαφόροι ἀναλαβόντες ἐπὶ τῶν στιβαρῶν ὤμων τὸ φορεῖον, δρομαίως ἐξῆλθον τοῦ ἱεροῦ ἄλσους παρακολουθούμενοι ὑπὸ τῶν δύο ἀνδρῶν, ὧν ὁ ἕτερος — ὁ Ἰουδαῖος Ἰακώβ — πρὶν ἢ ἐξέλθωσι τοῦ ἄλσους ἐσύριζε παρατεταμένως. Ὡς δ' ἐνθυμοῦνται οἱ ἀναγνώσται ὁ συριγμὸς οὗτος ἦτο τὸ σημεῖον ὅπερ ἂμ' ἀκούσας ὁ ἐκεῖ που μετὰ τινῶν

δούλων παραφυλάττων Πολύβιος κατὰ παραγγελίαν τοῦ Σοεμᾶν ἔμελλε νὰ δράμῃ εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ἄλλου.

Οἱ φορεαφόροι ἐξυκολούθουν τρέχοντες· ὅτε δὲ ἔμελλον νὰ διαβῶσι τὴν πόλιν τοῦ δρυμῶνος, συνηντήθησαν μετὰ δύο ἀνδρῶν, ὧν ὁ ἕτερος ἐστάθη καὶ μετ' ἀπορίης παρετήρησε τὸ φορεῖον. Ἦσαν δ' οὗτοι ὁ Αἴνος καὶ ὁ Σκαῦρος. Ἀφ' οὗ δὲ τὸ φορεῖον ἀπεμακρύνθη, ὁ Σκαῦρος εἶπε χαμηλῇ τῇ φωνῇ εἰς τὸν σύντροφον αὐτοῦ·

— Νομίζω ὅτι ἤκουσα στεναγμὸν ἐξέρχόμενον ἐκ τοῦ φορείου. Τίς οἶδε μήπως ἐγενόμεθα μάρτυρες μυστηριώδους κακουργήματος, φοβοῦμαι μήπως ἡ Καικιλία τρέχει κίνδυνον μέγαν. Καὶ ταῦτα λέγων ἔσυρε τὸν Αἴνον πρὸς τὸ μέρος τοῦ τρέχοντος φορείου.

Οἱ δὲ ἀπάγοντες τὴν Καικιλίαν εἰσέρχοντο ἤδη εἰς τὴν πλατείαν τῆς Ἀγορᾶς, ἀλλ' ἐκεῖ τρεῖς ἄνδρες παρακολουθούμενοι μακρόθεν ὑπὸ δεκάδος δούλων ἐπεχείρησαν νὰ φράξωσι τὴν ὁδόν. Οἱ φορεαφόροι ἠγούμενου τοῦ Ἰακώβ καὶ κρατοῦντος ὀξὺς ἀνημμένην, κατώρθωσαν νὰ διαφύγωσι πρὶν ἢ οἱ ἐνεδρεύοντες προφθάσωσι νὰ ἐμποδίσωσιν αὐτούς. Ἐπειτα ὁ Ἰακώβ ἐβράδυνε τὸ βῆμα ἐπίτηδες, ἕως οὗ ἦλθον πλησίον αὐτοῦ ὁ Αἴνος καὶ ὁ Σκαῦρος, οἵτινες μακρόθεν παρηκολούθουν ἔτι τὸ φορεῖον. Λαβὼν δὲ τὴν χεῖρα τοῦ Σκαύρου καὶ σείσας αὐτὴν βικίως εἶπεν εἰς αὐτόν·

— Ἀπάγουσι τὴν Ἑστιάδα Καικιλίαν· ἂν θέλετε νὰ τὴν σώσετε μὴ χάνετε στιγμήν.

Καὶ δείξας διὰ τῆς χειρὸς τὴν διαύθυνσιν τοῦ φορείου προσεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ καταδιώξωσι μετ' αὐτοῦ τοὺς κακούργους.

Τὸ φορεῖον ἐστάθη κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ Σοεμᾶν παρὰ τὸν βωμὸν τῆς Ζυγίας· Ἦρας ἐπίτηδες ἵνα προφθάσωσιν αὐτὸ ὁ Ἰακώβ ὁ Σκαῦρος καὶ ὁ Αἴνος.

Οἱ δὲ τρεῖς ἄνδρες οὓς εἶδομεν ἀνωτέρω ἐνεδρεύοντας μετὰ τῶν δούλων, ἀπομακρυνθέντος τοῦ φορείου συνῆλθον ἐκ τῆς ταραχῆς καὶ εἰς αὐτῶν, ὁ Ἕλλην Πολύβιος ἀνεφώνησε·

— Δέσποτα, ἡ ἀδελφή σου εἶνε κεκλεισμένη ἐν τῷ φορείῳ, εἶμαι βέβαιος. Μέτελλε καὶ σὺ Σαδῖνε σπεύσατε. Ἄς τὴν ἀποσπάσωμεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν κακούργων, οἵτινες παρεδίωσαν τὴν κατοικίαν τῶν παρθένων Ἑστιάδων.

Καὶ παρευθὺς ὁ Πολύβιος ἔδραμε παρακολουθούτων τοῦ Μετέλλου τοῦ Σαδίνου καὶ τῶν δούλων. Ἐφθασαν δὲ τὸ φορεῖον καθ' ἣν στιγμήν ἔφθανον ὁ Αἴνος καὶ ὁ Σκαῦρος. Ἀλλ' ὁ Σκαῦρος ἰδὼν τοὺς ἐπερχομένους καὶ φοβηθεὶς μὴ συλληφθῇ, διέφυγεν εἰσελθὼν εἰς στενωπὸν τινα καὶ καταλιπὼν τὸν ἀθῶνον Αἴνον εἰς χεῖρας τοῦ Μετέλλου καὶ τοῦ Σαδίνου.

Ὁ ἀδελφὸς τῆς Καικιλίας ἀνγνῶρισας ἐν τῷ σκότει τὸν Αἴνον ἀνεφώνησε μετὰ λύπης·

— Δέν με ἠπάτησαν λοιπόν, ἄθλια! ἀλλὰ δέν θά με διαφύγῃς.

Ὁ Αἴνος ἐκθαμβός, ἀδυνατῶν νά ἐννοήσῃ τί ἐσήμαινον οἱ ἀπειλητικοί οὗτοι λόγοι, ἐπεχείρησε νά λαλήσῃ ζητῶν διασαφήσεις. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ οἱ φέροντες τὸ φορεῖον, οἵτινες εἶχον ἀποθέσει αὐτὸ κατὰ γῆς, ἀναλαβόντες αὐτὸ ἔφυγον δρομαῖοι εἰσδύσκοντες ἀριστερὰ εἰς σκοτεινὴν καὶ ἀμβλεῖαν ὁδόν. Ὁ δὲ Μέτελλος τὸν νοῦν ἔχων εἰς μόνην τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, ἔσπευσεν ἀκολουθῶν τὸ φορεῖον καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Σαβίνου καὶ τῶν δούλων. Ἐκ τῆς συγχύσεως δὲ ταύτης ὠφεληθεὶς καὶ ὁ Ἑλλήν Πολύβιος εἶχεν ἤδη γείνει ἄφαντος. Ὡστε ὁ Αἴνος ἀπέμεινε μόνος.

Οἱ φορεαφόροι, ἄνθρωποι ἐξησκημένοι εἰς μακράς καὶ ἐπιπόνους πορείας, ἐγένοντο μετ' ὀλίγον ἄφαντοι φθάσαντες εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Τιβέρεως καὶ καταλιπόντες πολὺ ὀπίσω τοὺς διώκοντας, οἵτινες πλανηθέντες δέν εἰζευρον ὁποῖαν τινὰ διεύθυνσιν νά λάβωσι. Τὸ φορεῖον ὁδηγούμενον ὑπὸ τοῦ Ἰακῶβ διεβή τὸν Παλατῖνον λόφον καὶ ἐστάθη παρὰ τὸν τάφον τοῦ Νουμά. Μετ' ἀνάπαυσιν ἐνὸς τετάρτου ἡ συνοδεία ἐπανελάβε τὴν πορείαν, καὶ διελθοῦσα τὸ δάσος τῶν Καισάρων, ἀνέβη τὰς κλιτύας τοῦ Ἰανίκλου καὶ ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σοεμάν, καθ' ἣν ὥραν πᾶς θόρυβος τῆς κοιμωμένης πόλεως εἶχε παύσει, καὶ ἡ σελήνη ἀνατέλλουσα ἐχρωμάτιζεν ἀμυδρῶς τὰ τεῖχη τοῦ φρουρίου.

Πρὶν ἢ κρούσῃ ὁ Ἰακῶβ τὴν θύραν ἀνεψύχθη αὕτη, διότι ὁ Σοεμάν καὶ ὁ Σίμων ἀγρυπνοῦντες καὶ προσέχοντες ἤκουσαν ἐγκαίρως τὰ βήματα τῶν ἐρχομένων. Εἰσαχθέντος τοῦ φορείου εἰς τὸ ἄτριο καὶ κατατεθέντος κατὰ γῆς, ὁ Σοεμάν ἀπέπεμψε τὸν Ἰακῶβ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἐγχειρίσας αὐτοῖς βαλάντιον πλήρες χρυσοῦ. Ἐπειτα ἀνοίξας τὸ φορεῖον καὶ προσεγγίσας δᾶδεν εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Ἑστιάδος, εἶπε μετὰ φωνῆς, ἣν προσεπάθει νά καταστήσῃ συμπαθητικὴν.

— Καικιλία, ἐξεπλήρωσα τοὺς πόθους τοῦ ἀδελφοῦ σου ἀποσπᾶς σε ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν ἐχθρῶν σου. Ὁ Μέτελλος καὶ ἐγὼ μαθόντες ὅτι ὁ Νέρων εἶχε προστάξει νά σ' ἀπαγάγωσιν αὔριον εἰς τὰν ἄκτορα, συνεφωνήσαμεν νά σε σώσωμεν ἀπὸ τῆς ἀτιμίας.

— Ποῦ εἶνε ὁ ἀδελφός μου;

— Ἐδείπνησεν εἰς τοῦ Νέρωνος, ἀπεκρίθη ὁ Σοεμάν ἀποφεύγων νά πορευθῇ εἰς τὴν ἐρώτησιν τῆς νεάνιδος.

— Πότε θά τον ἴδω;

— Δέν εἰξεύρω. Ἀλλ' ἡ ἀπαγωγή σου αὕτη θά καταταράξῃ τὴν Ῥώμην καὶ φυσικὰ πρῶτον θά ὑποπτεύσῃ τὸν Μέτελλον. Πρέπει λοιπόν φρονίμως φερόμενος νά μὴ ἔλθῃ ἐνταῦθα ἐπὶ τινὰ χρόνον.

Καὶ ταῦτα λέγων ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὴν Ἑστιάδα, ἵνα τὴν βοηθήσῃ νά ἐξέλθῃ τοῦ φορείου. Ἐκείνη δὲ μετὰ δυσχερεσκέας στηριχθεῖσα ἐπὶ τοῦ βρα-

χίονος τοῦ Ἰουδαίου κατέβη. Τότε δὲ μόνον ἰδοῦσα αἶφνης τὸν Σίμωνα καὶ τὴν Σαφώραν ἠρώτησε·

— Ἀλλὰ ποῦ εἶμαι;

— Πλησίον φίλων ἀρωσιωμένων, οἵτινες θὰ σε προσέχωσιν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ των, ἀπεκρίθη ὁ Σοεμᾶν.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ νεάνις ἐδείκνυε δυσπιστίαν τινά, ὁ Σοεμᾶν προσέθηκε·

— Ἡ γυνὴ αὕτη ἦν τῶρα πρῶτον βλέπεις, εἶνε ἀδελφὴ μου καὶ ὁ ἀνὴρ οὗτος εἶνε γαμβρός μου. Κατοικοῦσιν ἐνταῦθα καὶ ἐλπίζω ὅτι ἡ συναναστροφή των δὲν θὰ σε δυσκρεστήσῃ.

Ὁ μάγος καὶ ἡ Δεσώρα προσέκλιναν ἐπικυροῦντες τοὺς λόγους τοῦ Σοεμᾶν. Ἡ δὲ ἀδελφὴ αὐτοῦ μεταχειριζομένη πάσαν αὐτῆς τὴν γλυκύτητα, ἐνηγκαλίσθη τὴν Καικιλίαν περιβαλοῦσα διὰ τοῦ βραχίονος τὴν ὀσφὺν τῆς νεάνιδος καὶ ὠδήγησεν αὐτὴν εἰς τὸν γυναικωνίτην.

Ἐν ᾧ δὲ χρόνῳ οἱ ἀπαγωγεῖς ἐξετέλουν τὸ ἔργον μετ' ἐπιτυχίας, ὁ Μέτελλος καὶ ὁ Σαβῖνος ἀνηρεύνων τὰς περὶ τὴν Ἀγορὰν συνοικίας, ἀλλ' οὐδὲν ἠδύναντο νὰ κατορθώσωσιν. Ἀπελπισθέντες τέλος ἐπορεύθησαν πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῶν φυλάκων, τὸν ἀστυνόμον τῆς νυκτός καὶ κατήγγειλαν αὐτῷ τὴν παραδίασιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἑστίας, ὑποδείξαντες ὡς ἐργάτην τοῦ κακουργήματος τούτου τὸν Αἴνον. Ὁ ἀστυνόμος συνέστησεν εἰς τοὺς καταγγείλαντας ἄκραν σιωπὴν καὶ ἐχευμένην, ὑποσχεθεὶς ὅτι ἅμα τῇ ἡμέρᾳ θὰ ἀναγγεῖλῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν Αὐτοκράτορα. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Μέτελλος καὶ ὁ Σαβῖνος ἀπηλπισμένοι ἐπανῆλθον ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια, συμφωνήσαντες νὰ πορευθῶσι τὴν ἐπιούσαν εἰς τὸν ἀνάκτορα καὶ νὰ ἱκετεύσωσι τὸν Νέρωνα νὰ συντελέσῃ καὶ αὐτὸς εἰς ἀνέυρεσιν τῆς Καικιλίας. Καὶ τῷ ὄντι τὴν πρωΐαν ἐπορεύθησαν εἰς τὸν ἀνάκτορα, ἀλλὰ ἐλθόντες εἰς τὴν μεσημβρινὴν πύλην ἠπόρησαν ἰδόντες αὐτὴν ἔχουσαν παραπετάσματα πένθιμα. Ἐρωτήσαντες δὲ μετ' ἀνηυχίας ἔμαθον παρὰ τινος δούλου ὅτι προπαρεσκευάζοντο τὰ τῆς κηδείας τοῦ Βρετανικοῦ.

Ἡ ἀγγελία τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ τοῦ Κλαυδίου κατέπληξε τοὺς δύο φίλους, οἵτινες οὐδόλως ἐδίστασαν νὰ παραδεχθῶσιν ὅτι ἔγκλημα φρικαλέον ἐξετελέσθη, καὶ ὅτι ἡ λιποθυμία τοῦ Βρετανικοῦ ἐν τῷ χθεσινῷ συμποσίῳ προῆλθε βεβαίως ἐκ δηλητηριάσεως. Προσεῖδον ἀλλήλους μετὰ οἱκτρῆς ἀγνοοῦντες ἔκν ὄφειλον νὰ εἰσέλθωσιν, ἀλλ' ὁ ἀπελεύθερος Πάρις πλησιάζας ἐκάλεσεν αὐτοὺς κατ' ἐντολὴν τοῦ αὐτοκράτορος νὰ εἰσέλθωσιν, ἐπειπὼν μετὰ ὑποκρισίας ἀπαισίας·

— Ἡ παρουσία σας θὰ παραμυθήσῃ τὸν ἡγεμόνα διὰ τὴν ἀπρόοπτον ταύτην συμφορὰν, ἣτις ἔπεσε κατὰ τῆς κεφαλῆς του.

Οἱ δύο φίλοι σκεφθέντες ὅτι ἔπρεπε νὰ περιποιηθῶσι τὸν δολοφόνον χάριν ἐτέρου θύματος, τῆς Καικιλίας, εἰσῆλθον σιωπῶντες καὶ κατηυθύνθησαν εἰς τὸ αἷτριον ἐνθα ἔκειτο τὸ λείψανον.

"Ἦδη δὲ κήρυκες περιερχόμενοι τὰς ὁδοὺς τῆς Ῥώμης, τὰς πλατείας καὶ τὰς τριόδους ἀνήγγελλον τὸν θάνατον ἀνακράζοντες·

— Ὁ Βρετανικὸς ἀπέθανε!

Μετ' οὐ πολὺ τὸ ἄτριον ἐπληρώθη ἀνθρώπων. Μισθωτὴ δὲ θρηνήτρια προμηθευθεῖσα ὑπὸ τῶν *λιβιτιναρίων*, ἀπήγγειλεν ὑπὸ λύραν καὶ αὐλοῦς μυραλόγια εἰς ἔπαινον τοῦ τεθνεῶτος. Μετὰ δὲ τὸ πέρας τῶν ἁσμάτων ὑπάλ-
ληλός τις ἐπιτετραμμένος τὰ τῆς ἐκφορᾶς τοῦ λειψάνου ἔδωκε τὸ σημεῖον τῆς ἐκφορᾶς κατὰ παραγγελίαν τοῦ Νέρωνος, ὅστις μόνον τὴν τελευταίαν ταύτην στιγμήν ἦλθε νὰ ἴδῃ νεκρὸν τὸν ἀδελφὸν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ.

Τέσσαρες φίλοι τῆς οἰκογενείας τοῦ Βρετανικοῦ, περιβεβλημένοι τήβεννον μέλαιναν καὶ κεκαλυμμένοι τὴν κεφαλὴν, ἔλαβον τὴν νεκρικὴν θήκην ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῶν καὶ ἡ συνοδεία ἐξεκίνησεν αὐθαρεὶ προπορευομένων λαμπάδων ἀνημμένων καὶ δάδων. Τῆς κηδείας προηγεῖτο ὁ διακοσμητὴς μετὰ μελανειμονούντων ῥαβδούχων, εἶπετο δὲ σῶμα πολυάριθμον σαλπικτῶν πλη-
ρούντων τὸν ἀέρα διὰ πανθιμωτάτης ἁρμονίας, εἶτα δὲ χοροὶ σατύρων χο-
ρευόντων χορὸν τινὰ κωμικόν, καὶ οἱ ἀπελεύθεροι τοῦ Βρετανικοῦ κεκαλυμ-
μένην ἔχοντες τὴν κεφαλὴν διὰ τοῦ πύλου τῆς ἐλευθερίας. Μετὰ τούτους ἐκομίζετο ὁ νεκρὸς ἡγουμένων τῶν εἰκόνων τῶν προγόνων καὶ ἀκολουθούν-
των τῶν φίλων μελανειμονούντων καὶ ἄνευ δακτυλίων, ὅπερ ἦτο μέγιστον δεῖγμα τοῦ πένθους παρὰ Ῥωμαίοις. Μετὰ τῶν ἀκολουθούντων ἦσαν καὶ ὁ Μέτελλος καὶ ὁ Σαβῖνος, πλησίον δὲ τοῦ Μετέλλου ἐβάδιζεν ὁ Σοεῦαν. Τε-
λευταῖαι εἶποντο αἱ γυναῖκες. "Ατακτα ἔχουσι τὰ ἐνδύματα καὶ τὴν κόμην διεσκορπισμένην ἔχουν ἄφθονα δάκρυα καὶ ἐξέβάλλον ὀξείας κραυγὰς ἀπελ-
πισμοῦ. Κατὰ τὰ νενομισμένα ἡ Ἀγριππῖνα καὶ ἡ Ὀκταβία ἔπρεπε νὰ προηγῶνται τῶν γυναικῶν τούτων· κατὰ ποικίλους δὲ τρόπους ἐσχολιάσθη ἡ ἀπουσία αὐτῶν, πάντες δὲ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἔφεγον αὐτάς. Ἐν ᾧ δὲ τοὺς ἐπισήμους νεκροὺς ἀπέθετον εἰς τὴν Ἀγορὰν καὶ ἀπὸ τοῦ βήμα-
τος ἀπήγγελλετο ὁ πανηγυρικός τοῦ κηδευομένου, κατὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ Βρετανικοῦ οὐδὲν τοιοῦτον ἐγένετο, ἀλλ' ἡ συνοδία διελθοῦσα τὴν Ἀγορὰν ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν αὐτῆς καὶ κατηυθύνθη πρὸς τὸ Πεδίον τοῦ Ἀρεως.

Μόλις δὲ ἡ συνοδία ἐξῆλθε τῶν Ἀνακτόρων ὁ οὐρανὸς ἐκαλύφθη ὑπὸ πυκνοτάτων νεφελῶν· πρὶν δὲ ἔλθωσιν εἰς τὸ Πεδίον τοῦ Ἀρεως ἔνθα ἦσαν οἱ τῶν Καισάρων τάφοι, ἀστραπαὶ συχναὶ διέσχισαν τὰς νεφέλας καὶ βρον-
ταὶ πυκναὶ ἀντήχησαν καὶ βροχὴ ῥαγδαιοτάτη κατέκλυσε τὰς ὁδοὺς. Ὁ λαὸς πτοηθεὶς ἀνέκραξεν ὅτι οἱ θεοὶ διὰ τῶν ἀστραπῶν τούτων καὶ τῶν βροντῶν ἐξεδήλουν τὴν ἑαυτῶν ὀργὴν διὰ τὸ φρικαλέον κατὰ τοῦ Βρετανικοῦ ἔγκλημα. Ἡ βροχὴ ἐξέπλυνε τὸ μῖγμα δι' οὗ εἶχον ἐπαλείψει τὸ πρόσωπον τοῦ νεκροῦ, καὶ οἱ πάντες ἠδυνήθησαν νὰ ἴδωσι τὰς προφανεῖς κηλίδας τοῦ δηλητηρίου.

Μετ' οὐ πολὺ ἦλθον εἰς τὸ Μαυσωλεῖον ἐν ᾧ ἀνεπαύετο ἡ κόνις τοῦ Αἰ-

γούστου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ. Τὸ Μαυσωλεῖον ἦτο μέγας πύργος στρογγύλος ἐπὶ τετραγωνικῆς βάσεως στηριζόμενος. Διηρεῖτο δὲ εἰς τρεῖς ὀροφάς ὁμοκέντρους, ὧν αἱ διάμετροι βαθμηδὸν ἐσμικρύνοντο. Τὰ τεῖχῃ ἦσαν ἐκ μαρμάρου λευκοῦ καὶ τὴν τελευταίαν ὀροφὴν ἐκόσμει χαλκοῦς ἀνδριὰς τοῦ Αὐγούστου. Ἐσωτερικῶς ὁ τάφος περιεῖχε πέντε καὶ τεσσαράκοντα κυκλωτερῇ δωμάτια πεντεκαίδεκα καθ' ἑκάστην ὀροφήν. Κλίμαξ ἐλικοειδὴς κορυφαία ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ μνημείου συνέδεε τὰς ὀροφάς καὶ ἔληγεν εἰς τὴν τελευταίαν ἔχουσαν σχῆμα στρογγύλου ναΐσκου. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ ναΐσκου τούτου ἴστατο στήλη κολοβή, ἐφ' ἧς ἀνεπαύετο ἐν ὑδρίᾳ ἡ κόνις τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους.

Ὅπισθεν τοῦ μαυσωλείου ἐχλόαζεν ἱερὸν ἄλσος, χαριέστατος περίπατος τοῦ λαοῦ. Ὀλίγῳ προσωτέρω πρὸς δεξιὰν ἔκειτο ἡ μεγάλη κυκλωτερὴ πλατεία τῶν κηδεῖων, πεφυτευμένη δι' αἰγείρων καὶ περικλειομένη ὑπὸ σιδηρῶν κίγκλιδων ἐμπεπηγμένων ἐπὶ τοίχου ἐκ μαρμάρου λευκοῦ. Ἐν τῇ πλατείᾳ δὲ ταύτῃ ἔστη ἡ κηδεία. Πρὶν δ' ἢ ἐπιθέσῃ τὸ σῶμα τοῦ Βρετανικοῦ ἐπὶ τῆς ἐν τῷ μέσῳ τῆς πλατείας πυραμίδος, τῆς ἐσχηματισμένης ἐκ ξύλων πρίνου καὶ σχῆμα ἔχουσης βωμοῦ, προσελθὼν τις τῶν φίλων ἀνέωξε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ νεκροῦ, ἔβλεπε τοὺς δακτυλίους εἰς τοὺς δακτύλους αὐτοῦ καὶ μεταξὺ τῶν ὀδόντων νόμισμα ἀργυροῦν, ἵνα πληρώσῃ τὸν πορθμῆα τοῦ Ἄδου. Ἐπειτα δὲ ἀσπασθεὶς τὰ ψυχρὰ αὐτοῦ χεῖλη ἀπεχαίρετίσεν αὐτὸν διὰ φωνῆς διακοπτομένης ὑπὸ λυγμῶν.

— Χαῖρε, χαῖρε, χαῖρε! ἀνέκραξε, θά σ' ἀκολουθήσωμεν καὶ ἡμεῖς πάντες κατὰ τὴν τάξιν ἣν ἡ φύσις ὥρισεν ἡμῖν.

Παρευθὺς δὲ αἱ σάλπιγγες ἀντήχησαν καὶ τὸ σῶμα ἀπετέθη ἐπὶ τῆς πυραμίδος, καὶ πλησίον αὐτῆς ἐθυσίασαν τοὺς ἀγαπητοὺς ἵππους καὶ τοὺς κύνας καὶ τὰ πτηνὰ τοῦ τεθνεῶτος. Ἐχυσαν κατὰ γῆς, ὡς σπονδὴν, δύο μεγάλους ἀμφορεῖς οἴνου ἀκράτου, δύο φιάλας ἀφρώδους γάλακτος καὶ δύο ποτήρια αἵματος τῶν θυσιασθέντων ζώων. Ἐπειτα δὲ οἱ παρόντες περιῆλθον ἐν τάξει τὴν πυρὰν ρίπτοντες εἰς αὐτὴν ποικίλα δῶρα. Αἱ δὲ γυναῖκες ἀποσπῶσαι τὴν κόμην ἔρριπτον αὐτὴν μετὰ τῶν λοιπῶν δώρων. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔστησαν οἱ πάντες κατὰ γραμμὴν καὶ μετεδόθη τὸ πῦρ εἰς τὴν πυραμίδα. Μέλας καπνὸς ἀνεπήδησε συστρεφόμενος πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ στενναγμοὶ ἀντήχησαν πανταχόθεν μεμιγμένοι μετὰ πενθίμων ἀσμάτων καὶ τῶν ἡχῶν τῶν σάλπιγγων.

Ἀφ' οὗ δ' ἐκ τῆς πυρᾶς οὐδὲν ἄλλο ἀπέμεινεν εἰμὴ τέφρα καὶ ἀνθρακες ἐσβεσμένοι, δύο τῶν φίλων τοῦ Βρετανικοῦ βαπτίσαντες τὰς χεῖρας εἰς καθαρὸν ὕδωρ ἦλθον καὶ συνέλεξαν τὰ λείψανα τῶν καιομένων εἰσέτι λευκῶν ὀστέων τοῦ νεανίσκου. Περιτυλίξαντες δ' αὐτὰ διὰ λινῶν ὑφασμάτων βεβεγγμένων δι' οἴνου καὶ γάλακτος, ἐκλείσαν ἐν χαλκῇ κάλπῃ μετὰ ῥόδων.

καὶ ἄρωμάτων, καὶ πορευθέντες κατέβηκαν τὴν κάλπην ἐν τινὶ τῶν δωμάτων τοῦ τάφου τοῦ Αὐγούστου.

Τούτων γενομένων ὁ ἐπὶ τῆς τελετῆς λαβὼν κλάδον δάφνης καὶ στρέψας αὐτὸν τρεῖς περὶ τοὺς παρόντας ἐρράντισεν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἁγιάσματος καὶ εἶπεν ἀπολύων αὐτούς: — Ἀπέλθετε.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ

Αἱ χριστιανικαὶ ἐπιγραφαὶ τῆς Ἑλλάδος ἐκδιδόμεναί ποτε ἄπασαι ὁμοῦ θᾶ ἦσαν ἔργον χρησιμώτατον καὶ διασφαρὺν ἐν πολλοῖς τὴν σκοτεινὴν ἱστορίαν τῶν μέσων αἰώνων· ἀλλ' εἶνε ἅμα καὶ δυσχερές, διότι ὑπὸ μὲν ξένων λογίων, ἅς το εἶπω καθαρά, δὲν δύναται νὰ τελεσθῇ, παρ' ἡμῖν δὲ δυστυχῶς ἔργα τοιαῦτα κόπου πολλοῦ καὶ δαπάνης οὐ μικρᾶς, καὶ ἂν ποτε ἐπιχειρηθῶσιν ὑπὸ τινος τῶν ἐπαϊόντων, μένουσι κατ' ἀνάγκην ἀτελεῖ διὰ τὰς περὶ τὴν δημοσίευσιν δυσχερείας. Εὐκταῖον δὲ ὅτι ἦτο ἀνετίθετο τοῦτο τὸ ἔργον ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἢ τοῦ πανεπιστημίου εἰς τὸν κατάλληλον ἀντὶ περιττῶν ἢ ἀναξίων λόγου διαγωνισμάτων.

Ὡς δ' ἀπλῆ τις συμβολὴ εἰς μέλλουσαν τοιαύτην ἐργασίαν θεωρηθῇτω καὶ ἡ παρούσα σημείωσις περὶ δύο ἐπιγραφῶν ὑπερκειμένων τῆς πρὸς δυσμὰς μεσαιῆς θύρας τῆς ἐν Ἀθήναις ἐκκλησίας τῶν Ἀγίων Θεοδώρων.

Ἡ ἑτέρα τῶν ἐπιγραφῶν τούτων εἶνε κεχαραγμένη ἐπὶ λίθου μικροῦ καὶ ἀκκνονίστου, μελαντέρου τὴν χροάν, γράμμασι μεγάλοις καὶ ἀναγινώσκεται εὐχερῶς ὡς ἑξῆς:

†
+ M SEPTEM
BRIΩ IN Γ' Ε
ΤΟΥΣ ΣΦΝΗ'

ἦτοι· «μηνὶ Σεπτεμβρίῳ Ἰνδικτιῶνος Γ' ἔτους ΣΦΝΗ'» συμπίπτει δὲ τὸ 6558 ἔτος ἀπὸ κτίσεως κόσμου μετὰ τοῦ 1050 μ. Χ.¹ Δηλοῖ δὲ πιθανῶς ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη τὸν χρόνον τῆς πρώτης κτίσεως τῆς ἐκκλησίας· ἐσφαλμένως δ' ὁ Γερμανὸς Hori,² συνδέων ταύτην μετὰ τῆς δευτέρας ἐπιγραφῆς, περὶ ἧς ἀμέσως κατωτέρω, λέγει, ὅτι ἀνεκτίσθη ἡ ἐκκλησία τῷ 1049. Ὁ δὲ Γ. Κωνσταντινίδης³, ἐκλαβὼν τὴν ἀπὸ κτίσεως κόσμου βυζαντιακὴν χρονολογίαν

1 Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ὑπὸ Πιττάκη ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι: ὁπ' ἀρ. 2448.

2 Ἐν τῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ τῶν Ersch καὶ Gruber, τμήμ. Α' τόμ. 85, σ. 115.

3 Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν βραβευθεῖσα ἐν τῷ ἱστορικῷ διαγωνίσματι τοῦ δήμου Ἀθηναίων. Ἀθήνησι. 1876. σ. 295.